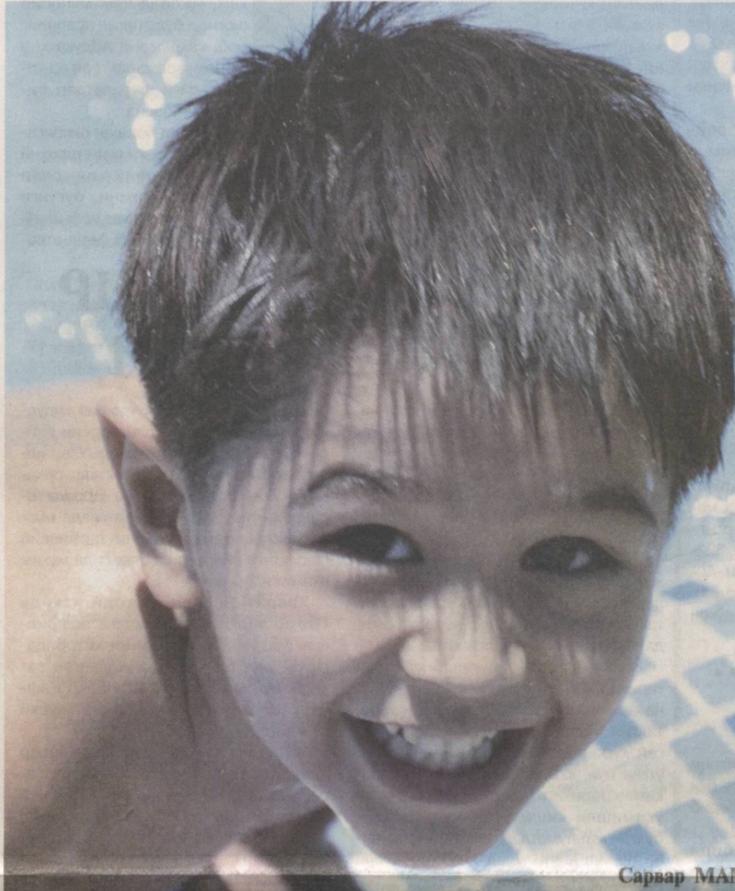

O'zbekiston adabiyoti va san'ati

ЎЗБЕКИСТОН АДАБИЁТИ ВА САЊАТИ Haftalik gazeta 1956-yil 4-yanvardan chiqa boshlagan e-mail: info@uzas.uz 2015-yil 12-iyun №24 (4319)

Сарвар МАМБЕТОВ олин суратлар.

ОСМОН ҚАДАР БЕҒУБОР

Озодликнинг энг тотли лаҳзаларини жажжи болаларнинг кувнок кулусио, орзу-ҳавасларида янада теранроқ англайсан киши. Уларнинг баркамол инсон бўлиб вояга етиши учун кўрсатилаётган ғамхўрлик ва мурувватдан қалбингиз фаҳрга тўлади. Ана шундай эзгуликлардан яна бири бу болаларга пухта билим бериш билан бирга уларни ёзги мавсумда соғломлаштиришга ҳам жиддий эътибор қаратилаётганидир.

Бу йилги болаларни ёзги соғломлаштириш мавсумига жойларда ҳар йилгидан ҳам кўра ўзгача тайёргарлик кўрилмоқда. Яъни мамлакатимизда болаларни соғломлаштиришга оид ишлар янада такомиллаштирилди, ихтисослаштирилган оромгоҳлар кўлами кенгайтирилди, улар фаолиятини мазмунан бойитиш имкони яратилди. Мазкур тизимли ишлар натижасида болаларни дам олдириш ва соғломлаштириш ишларига фақатгина ёз мавсумида эмас, балки йил давомида тайёргарлик кўрилди. Жумладан, кундузги спорт соғломлаштириш оромгоҳларининг республикамизнинг барча вилоятлари мактаблари қошида ташкил этилгани айни мuddао бўлди. Бундай масканларнинг ташкил этилиши эртанинг умиди, эгалари бўлган ўғил-қизларимиз иқтидорини рўёбга чиқариш, камолга етказишда муҳим омил бўлмоқда. Бунинг натижасини улар

эришаётган халқаро миқёсдаги мусобақалардаги ғалаба ва ютуқларда яққол кўриш мумкин. Энг муҳими озод ва эркин жамиятдагина фарзандларимиз соғлом ўсишига, истеъдодлар, иқтидорлилар камолга етишига, муносиб ўрин топишига амин бўласиз.

Ёз фасли — эъвоз фасли

Пойтахтимизнинг Яшнабод тумани, 212-умумий ўрта таълим мактаби қошида ташкил қилинган "Камалак" кундузги спорт соғломлаштириш оромгоҳида ҳам ўқувчи-ёшларнинг ёзда кўнгилли ҳордик чиқаришлари учун барча шарт-шароитлар яратилган. Бу оромгоҳда турли йўналишлар бўйича ўндан зиёд тўғрак фаолият юритмоқда.

— Ушбу кундузги оромгоҳимизда болаларни қизиқишига қараб тўғракларга жалб этганимиз, — дейди ма-

навият-маърифат ишлари бўйича директор ўринбораси Фазилат Сайдаметова. — Бундай оромгоҳларнинг ташкил этилишидан мақсад ўқувчиларнинг бўш вақтини фойдали ишларга сарфлашдир. Кимдир расм чиқиш, кимдир кашта тикиш, яна кимдир тил ўрганиш машғулотларига қатнашади. Айниқса, болаларга спорт бўйича ўтказиладиган мусобақалар жуда ёқади. Ҳатто оромгоҳга бошқа мактаблардан ҳам болалар келади.

Дарҳақиқат, болалар ота-онаси ишда пайтида ёлғиз қолмаслиги ёки уззу-кун кўчада бекор юрмаслиги, интернет кафеларда вақтини ўтказмаслиги назоратга олиниб, бундай кундузги оромгоҳларга янги ўқув йилининг бошларидаёқ рўйхат ва режалар тузилган. Бу йилги ёзги таътил мавсумини юқори савияда ўтказиш мақсадида болаларнинг кўнгилдагидек дам олишини ташкил этиш ва соғломлаштириш чора-тадбирларини ишлаб чиқиш, уларни амалга ошириш юзасидан тизимли назорат ва мониторингни таъминлаш бўйича Республика Мувофиқлаштирувчи гуруҳи таркибидagi Ишчи гуруҳлар томонидан ҳам бир қатор янгиликлар киритилмоқда.

Давоми иккинчи саҳифада.

“СЕНИ КУЙЛАЙМИЗ, ЗАМОНДОШ!”

Юртбошимиз 2010 йили Бухоро шаҳрида бунёд этилган вилоят мусикали драма театрининг очилиш маросимида “Театр давр билан ҳамнафас яшаётган, ҳаёт синовларида тобланган фидойи инсонлар ҳақида ҳикоя қилувчи асарларни сахнага олиб чиқиши зарур. Фарзандларимизнинг маънавий дунёсини мустаҳкамлайдиган, келажакка ишончини оширадиган, ориятини кучайтирадиган замонавий ҳахрамон образини яратиш керак”, — дея мамлакатимиздаги барча сахна иходкорларини ўзига хос изланишга чорлаган эди. Утган давр мобайнида пойтахт ва вилоят театрларининг жамоалари замондош ҳахрамонлар ҳаётини акс эттирувчи, уларнинг ўй-хаёли, дарду тавишларидан сўзловчи қатор сахна асарларини томошабинлар эътиборига тақдим этишди. Ҳар икки йилда бир марта ўтказиб келинаётган “Сени куйлаймиз, замондош!” республика театрларининг кўрик-фестивали ижодий янгилик ва изланишлар кўламини белгилаб бераёттир. Бу йил учинчи бор ташкил этилган мазкур санъат анжумани юртимиз театрларида кечаётган жараёнлар, драматургия, режиссура, актёрлик санъатида юз бераётган ўзгаришлар, бир сўз билан айтганда, миллий театримизнинг бугуни ва истиқболи борасида муайян хулосалар чиқариш имконини берди.

Кўрик-фестивал

Давоми иккинчи саҳифада.

Кеча Моҳларойим ва Сабиҳалар уйли бўлишди...

Эндигина тишлари ниш кўрсатиб, эмаклай бошлаган, ўз тилларида она, ота дея чуғурлашаётган бу қизалоқлар Истиқлол қуёшидан нур эмиб улғаймоқда. Бирини-бирини ўйлаб бахтли, ширингина бу капалакдай қизчалар ёш шоирлар Жўрабек Жаҳон ва Рустам Мирвоҳиднинг дилбандлари. Хонадон соҳибалари Дурдона ва Муҳлисахонлар ҳам олий маълумотли, Мустақиллик тенгдоши, Истиқлол фарзандлари. Ўз соҳаси бўйича улкан марраларни забт этишга аҳд қилган бугунги озод ва обод замонамизнинг ғайратли ёшларидан.

Мамлакатимизда барча соҳалар сингари адабиётга ҳам алоҳида эътибор бериб келинаёттир. Юртбошимизнинг “Адабиётга эътибор — маънавиятга, келажакка эътибор” рисоласидан келиб чиқиб, ёш иходкорларнинг ижодий ишлари “Биринчи китобим” лойиҳаси асосида минг-минглаб нусхаларда чоп этилмоқда. Улар орасида Жўрабекнинг

Давра суҳбати

МИЛЛИЙ ЭСТРАДА ВА ЁШЛАР МАЪНАВИЯТИ

Ўзбек эстрадасининг бугунги тараққиёт йўлига назар соларканмиз, унинг муҳлислари доираси тобора кенгайиб бораётгани эътиборни жалб этади. Ушбу санъат ихлосмандларининг салмоқли қисмини ёшлар ташкил этиши ҳам айни ҳақиқат. Бироқ оммавий маданиятнинг қадриятларимизга пугур етказувчи хавфи тобора кучайиб бораётган айни даврда эстрада санъати ёшлар маънавиятини бойитиши билан бирга эстрада ниқобидаги хом-хатала асарлар уларнинг савиясини саёзлаштириши мумкинлигидан ҳам кўз юмиб бўлмайди. Бунинг олдини олиш учун миллий эстрадамизда кечаётган жараёнларга янада жиддий эътибор қаратиш лозим бўлади.

Куйидаги давра суҳбати миллий эстрада санъати ва унинг ёшлар маънавиятига таъсири муаммосига бағишланган. Унда замонавий эстрада санъатидаги долзарб масалалар, уларнинг келиб чиқиш сабаблари ва ечимлари борасида фикр юритилди.

Муроджон МАЖИДОВ, «Ўзбекнаво» эстрада бирлашмаси Бош директори ўринбораси:

— Ҳаммамиз яхши биламизки, халқимизнинг, хусусан, келажакимиз эгалари бўлиши ёшларнинг маънавий-маърифий жиҳатдан баркамол бўлишида, уларда ватанпарварлик туйғуларини шакллантиришда санъатнинг ўрни беқийёс. Айниқса, ёшларни тезда жалб эта оладиган эстрада санъатининг аҳамияти катта эканини даврнинг ўзи кўрсатиб турибди. Шунинг учун ҳам истиқлол йилларида ҳукуматимиз томонидан эстрада иходкорларининг профессионал малакасини ошириш, ёш хонадалар ўз иқтидорларини тўла намойён этиши учун зарур шарт-шароит яратишга қаратилган қатор қарорлар қабул қилинди. Бинобарин, миллий-маънавий қадриятларимизга тўғри келмайдиган, ёшлар маънавиятига салбий таъсир кўрсатиши мумкин бўлган саёз кўшиқлар тарқалишининг олдини олиш мақсадида “Ўзбекнаво” бирлашмаси ҳузурида тажрибали мутахассислардан иборат экспертлар гуруҳи ташкил этилди. Миллий телерадиокомпания ва унинг минтақавий бўлиmlари ҳамда нодавлат телерадиоканаллар билан иходий ҳамкорлик йўлга қўйилди.

Давоми бешинчи саҳифада.

УЙЛАР МУБОРАК!

“Туйғулар шаҳарчаси”, Рустамжоннинг “Бу — ошиқ сўзим” номли китоблари ҳам бор. Бу ёш иходкорлар “Камолот” ЁИХ томонидан аънавий тарзда ўтказиб келинаётган мамлакат ёшларининг “Биз буюк юрт фарзандларимиз” тадбирларининг фаол қатнашчиларидир.

Кеча ихкала иходкорга Тошкент шаҳри Бектемир туманидаги Сувсоз даҳасида “Камолот” уйлар топширилди. Бундай мухташам кошоналар фан, санъат, адабиёт ва спорт соҳасида улкан ютуқларга эришган, ўз салоҳиятини намойиш этган истеъдод эгаларига “Камолот” Ёшлар их-

Хавасингиз келади

КАМОЛОТ КОШОНАСИ

Юзларда ним табассум, Уларни бахт қитиқлар. Бирини бирини маъсум — Ўғли хурсанд қиқирлар, Ундан-да шод онаси, Камолот кошонаси.

Нуронийлар алқашиб, Дуоларга қўл очгай. Китоб билан дўстлашиб, Дунёларга йўл очгай —

Қизимнинг дарсхонаси, Камолот кошонаси. Ром этади бағоят, Бу уйлар бир қарашда. Турнишар қилиб ният, Аршдан мингта фаришта: Нур бўлсин остонаси Камолот кошонаси.

Тулиб борар юрагим, Ялғиз янглиғ ҳисларга.

Кўкка етди кўкрагим — Истиқлолнинг бизларга Юборган зўр номаси, Камолот кошонаси.

Ҳар хона нурхонадир, Нурхона пирхонадир. Ёмонликка ўрин йўқ, Яхшилар парвонадир. Тилимда таронаси — Камолот кошонаси.

Жўрабек ЖАҲОН

Ёшлик сурури

“ҚОРА ДАСТОР ТО ЧИРМАДИ МОҲИМ...”

Ҳазрат Алишер Навоий шеърятининг мавзу кўлами кенг. Унда асрлар оша куйланиб келинаётган ишқ-муҳаббат, вафосадоқатдан тортиб табиат, жамият ва ижтимоий ҳаёт масалаларига ўзининг бадийи, фалсафий ифодасини топган. Ана шундан кенг қамровли мавзулардан яна бири, таъбир жоиз бўлса, инсонпарварлик-одамийлик мавзуси.

қуйилиб оқинининг сабаби ҳам ана шу ҳам-дардлик туйғусининг ифодасидир. Манга худ бу азо бўлди баҳона, Мудом оқмоққа ашиқ гоҳ-гоҳим. Айрилиқ тезда унутилмаган дард эмас. Бундай пайтларда ҳар қандай инсон юрагини ўртаётган ўтли фиғонни аччиқ кўз

Бир ғазал шарҳи

ёшлари билан тўкиб солади. Ема бози нухуми тийрадинким, Эрур қалб уйлаким, рўқаш дароҳим. Бу ўринда нухум — юлдузлар тўдаси, тийра — қоронғулик. Яъни қоп-қора осмон узра юлдузлар. Табиатнинг ушбу доимийлик ҳодисаси байтда оний лаҳзалик кечинма ва кайфиятнинг бадийи ифодаси сифатида хизмат қилмоқда. Қоронғу осмон — ғам-ғуссага бурканган қалб бўлса, юлдузлар кўз ёши. Боз — тасавуфда ҳамма нарсадан воз кечиб ўзини дарду кўлфат гирдобига солиш демакдир. Кўзумдур тийра, яъни, эй Навоий, Қора тўн кийди мотам ичра шоҳим. Шоирнинг мақтаёдаги кўз олдим қоронғилашди, кўнглим хира бўлди, ғамга ботдим, чунки шоҳим қора либосда эди, деган эътирофи ва ўз-ўзига мурожаатидан аниқлаштиришга, ғазалда акс этган воқеа лирик қаҳрамоннинг шунчаки ҳис-туйғуларига баён эмас. Бу кечинмалар ўз-ўзидан тугилмайди ва ўз-ўзидан қозоғга тугилмайди. Ғазалда таъсиф этилган, икки дўстнинг бирдай аза тутишига сабаб бўлган воқеа, назаримизда, Хусайн Бойқаронинг набираси Мўмин Мирзонинг бевақт вафоти тафсилоти.

Гулбахор РАҲИМОВА, филология фанлари номзоди

Самарқанд

Раъно Узоқова таваллудининг 100 йиллиги

Таваллудига юз йил тўлаётган шоира, адиба Раъно Узоқова навқирон 31 ёшида юрак хасталигидан бу оламни тарк этгунга қадар атиги 21 та шеъри жамланган «Мардона юринг» номли китобчасини чоп этишга улгурган эди. Орадан 60 йил ўтиб 300 саҳифадан иборат «Сайланмаси» босмадан чиқди. Хайрияти, бу дунёда ижодкор бахтига яши одамлар, савобтабъат инсонлар бор. Бу «Сайланма»ни тўплаб нашрга тайёр-

ди билан шуғулландим. Бундай ишда тузукроқ натижага эришмоқ учун одам овчидай толмас, сабрли, бардошли бўлмоғи керак экан. Мен шоира изидан юриб изланишни Раъно Узоқова эсини таниган туман — Жарқўрғондан бошладим. Маълум бўлишича, журналист Абдулла Холмирозев ҳам ушбу мавзу билан қизиқиб урғутлик журналист Ёрқин Йўлдошовдан маълумотлар олган экан. Хуллас, менинг бу ишга

ШОИРА ИЗИДАН ИЗЛАНИБ...

лаган адабиёт, демакки, эзгулик заҳматкашлари борки, қуйида уларнинг ибратли ишлари ҳақида сўз юритмоқчимиз. Уруш даври болалари сингари каминанинг ҳам кўнгли ярим бўлиб ўсганман. Бундай болаларнинг кўнглида ёруғликка, эзгуликка, яхшиликка интилиш истаги юқори бўлади. Улар халқ достонларидан, бадийи адабиёт намуналаридан таскин топадилар, баҳра оладилар. Айримлари ана шу таъсирлар турткисида қўлларига қалам оладилар. Чунки, камина ҳам кўп йиллар халқ озаки ижоди намуналарини ўргандим. Бу орада адабий жамоатчиликка кўп ҳам таниш бўлмаган сурхондарёлик шоира Раъно Узоқова (1916-1947) ҳаёти ва ижоди

киришганимдан Абдулла Холмирозев астойдил хурсанд бўлди ва қўлидаги маълумотларни чин дилдан тақдим этди. Ёрқин Йўлдошев Раъно Узоқованинг бир ҳўжалиқдаги қисқа мuddатли фаолияти ҳақида билганларини гапириб берди ва Ёзувчилар уюшмасининг Самарқанд вилоят бўлими масъул котиби Суръат Ориповга учрашганим лозимлигини айтди. «Сизнинг ишингиз шоир Мардонкул Мухаммадқулов билан битар экан», деди у. Мардонкул Мухаммадқулов: «Менда нималардир бор, лекин ҳеч нарсани қўлингга бермайман, бундан умид ҳам қилиб ўтирма, фақат битта шарт — иложинг, қувватинг етганича кўчириб оласан», деди. Хуллас, мен Самарқанд, Урғут, Бухоро ва Қизилтепага қатнашдан чарчамас, қайтаган бўлганим ёки ишларим юришиб кетаётганиданми, тобора авжим келар эди. Қўлга киритилган барча манбалар тартиб билан жамланди,

тафсилотлар ва маълумотлар ҳам муайян шаклга солинди. Шундан сўнг Раъно Узоқованинг ижодига бағишланган рисола битилди ва унга «Субҳидам қалдирғочи» деган ном қўйилди. Шеърлар, достонлар, ҳикоялар эса бир жилдга жамланди. Асл намуналар ҳам бир жилд бўлди. Шундай қилиб, тез орада ўзбек адабиёти илосмандрлари Раъно Узоқованинг ҳаёти ва ижоди билан рўй-роқ танишдилар «Субҳидам қалдирғочи», «Талғини юрак», «Сайланма» номларида урта китоб чоп этилди.

Мустақиллигимизнинг дастлабки йилларида бутун Сурхон ахли Раъно Узоқованинг 75 йиллигини катта байрам қилди. Айни кунларда таникли ижодкор таваллудининг юз йиллигига қизгин тайёрлик қўйлаётир. Ўзининг дилтортар шеърлари, завқ билан ўқилмаган ҳикоялари орқали адабиётимизни ривожига қаратгани қувватинг етганича кўчириб оласан», деди.

Тоштемир ТУРДИЕВ, Ўзбекистон Республикасида хизмат кўрсатган маданият ходими

СЎЗНИНГ ҚУДРАТИ

“Мумтоз сўз” наشريётида Ўзбекистон халқ шоири Тулан Низомнинг “Сўзга айланган қилич” номли шеърини романи нашр этилди. У тарихий сиймолардан бири, “Жаҳоннома” номли достон ҳамда “Тарихи Рашидий” деб аталган ирриқ мемуар асар муаллифи Мирзо Мухаммад Хайдар (1499 — 1551)нинг ҳаёти ва ижодига бағишланган. Асар “Бобур изидан” халқорой илмий экспедицияси раҳбари

саввур қилишга, унинг болалигиндан то умрининг охиригача кечган воқеаларни шеърини баён қилишга имкон берган.

Асрлардан келди зўр сало: “Салом сенга, эй дуркун аялло! Эр қаъридан чиқди бир нидо: “Абадийлар азиз хотирот...”

Янги нашр

Зокиржон Машрабов ва экспедициянинг бошқа аъзолари — таникли олим ва ижодкорларнинг Ватанимиз тарихининг хали очилмаган қадимий саҳифаларини ўрганишга бағишланган ибратли фаолиятини ҳикоя қилишдан бошланади. Шеъринг романининг сўнгги саҳифалари замондошимиз Зокиржон Машрабовнинг Кашмирда Мирзо Хайдар Аёзий қабрини топиш воқеалари билан якунланади. Тарихини бугунги кунга боғловчи ушбу қилиб ўрғунча сюжетларнинг ўртасида асарнинг бош қаҳрамонини тақдири ва унинг даври тасвирланади.

“Тулан Низом асари “Сўзга айланган қилич” деб номланади, — деб ёзади шеъринг романининг номи, мазмуни ва композицион хусусияти ҳақида филология фанлари доктори Ҳамидулла Болтабоев. — Асарнинг бош сўзиёқ “Тарихи Рашидий”дан олинган “Ўткир қилич чопар юзта аскарни, Сўз эса енгади бутун лашкарни” байитинг келтирилиши унинг асосий мундарижаси ҳусусида сўз очади. Беш қисмдан иборат шеъринг роман “Тарихи Рашидий” каби хронологик таъмилий асосида шакллантирилган: “Болалик”, “Андижонда”, “Қашқарда”, “Бор-са қайтмас йўл” ва нияҳат “Кашмир қўшиғи”. Қўллаб эпик асарларда қўл келган бу тарихийлик йўналиши дoston қаҳрамони Хайдар Мирзо шахсини тўла та-

— Кейинги пайтларда миф, мифология тафаккур, унинг санъат, жумладан, бадийи ижодга таъсири ҳақида кўп гапирилапти. Фольклоршунос сифатида жаҳон адабиётининг мифология образларига қизиқиш кучаяётганини қандай изохлайсиз?

— Инсон бор экан, аҳдодлардан мерос бўлиб келган аъёнана, шу жумладан, мифология тасаввурлар ҳам биз билан бирга яшайди. Онгимиз, тафаккуримизнинг қайсидаги томилари ўша оқим тушунарларга тугашган бўлади. Инсон руҳиятининг кўзга бўлган адабиёт эса бу жараёни акс эттириши табиий. Доим шундай бўлган. Сўнгги юз йилликда фольклорга эътибор кўчаётди. Дунёни, инсон ботинини янгидан идрок этиш учун ҳам мифология тасаввурларга эҳтиёж пайдо бўлди. Бадийи ижодда янгича метафора, янгича тимсол, ўзгача таҳайюлга қизиқиш ортиди. Бу қизиқиш, янгилинишларда фольклор асос-пойдевор бўлиб хизмат қилди.

Биз деярли ҳар қилмиш кўрамиз, турли образ, воқеликка дуч келамиз. Аслида бу бизни гауч олами билан, боболардан мерос келайтган қадим тасаввурлар билан туташиб туривчи бир кўприк. Сиз айтган замонавий жаҳон адабиёти вақиллари миф ва туш ҳодисаси бир-бирига чамбарчас боғлиқ эканини, инсон оқим замонардан то бугунга қадар табиат, ўз қалби билан шу тилда гаплашишини илғашди, бу инсон руҳияти томон тўшалган энг ойдин йўллардан бири эканини аниқлашди. Ж.Жойс, Ф.Кафка, Х.Борхес, Х.Рулфо, Г.Маркес ва бошқа адабларнинг хизмати шундаки, улар худди шарқийларга ўхшаб манзил томон ҳамма юрaverиб, барчага беш қўлдай аён бўлиб кетган йўлдан эмас, балки ҳар бир инсон имкон қадар ўз сўхмоғи, ўз йўлидан юриши зарур эканини фарқийларга уқтириши. Мен учун фольклор ҳамма нарса. Ибтидоинг бошланиши, хаоснинг космосга айланishi, тартибсизликларга тартиб берилиши, жамики гўзалликнинг аввали, халқнинг ўзидай оддий, бироқ халқнинг ўзидан буюк бўлган санъатнинг бешигидир. Фольклордан хабардорлик худди қўнғинга сеҳрли калит тузгандек гап. Сиз бу калит билан исталган санъат кўргонининг дарвозасини осонгина очиб қираверасиз. Ижодкорлар бундан ўрнда фойдаланишга таянган экан, бунинг ажабланарли жойи йўқ. Зеро, қайси тур, қайси жанр бўлмасин ижод — инсон қалби ва руҳиятининг кўзгусидир.

— Расм, қўшиқ, бадийи адабиёт — барча санъат. Шунинг баробарида бадийи таржима ҳам. Ўзингизни таржимачиликка қандай қўришынгнизига нима туртки берди: кўнгли майлими ёки тақлиф, тасодиф?

— Дастлаб оддий тасодиждан бошланган. Ҳарбий хизматдалик пайти Иван Буниинин “Танланган асарлар”и тасодифан қўлимга тушиб қолди. Китобдаги куз ва ўрмон ҳақидаги шеърларни ўзимча таржима қилишга уриндим. Ватандан узокда, оқим Украинанинг қимсақис ўрмонида, кеч қўз пайти шеърлар руҳията жуда бош-

саси чоп этилди. Мазкур асар сиз айтгандай “воқелик ва ҳаёлот уйғунлиги” маҳсулими? Умуман, абсурд адабиётини ўқувчи нима беради?

— Сэмюэл Беккет асарлари таржимаси ҳақида кўпдан буён ўйлаб юрадим. Беккет биз учун тамомилан янги адабий ҳодисага ўхшаб туюлади. Назаримда, Беккет ижодидан қўйилган бўлиб утган нарса бу рамз ва метафизма, мазмун ва шакл мутаносиблиги. Ёзувчи шунга эришган. Зеро, унинг ижоди фольклордан озиқланади. Фольклордаги рамзлардан яхши хабардор бўлган ўқувчи унинг асарларини қийналмағи ўқий олади.

ҚАЛБ КЎЗГУСИ

Фольклоршунос олим Жаббор Эшонқул билан сўхбат

қача таъсир қилган. Шеърларнинг русчаси ҳали ҳам ёдимда, таржима эса унутилиб кетди. Демак, таржима унчалик яхши чиқмаган. Журналистика факультетида ўқиб юрган кезларимиз Файзулла Саломов, Нажимиддин Комилов каби устозлардан таржима назариясидан сабоқ олганмиз. Адашмасам, чинакам ҳавас шунда уйғонган. Талабалик пайтида Ясунари Кавабата ва Хуан Рулфонинг кичик ҳикояларини таржима қилишга уриниб кўрган-

Фольклорда томоша санъати деган жанр бор. Бу санъат намоёндалари асосан кўча-қўйда ҳар хил қизиқичлик, масхараболикдан иборат катта фалсафий мазмун ва моҳиятга эга томошалар кўз ўнгимдан ўтиди, қайсидир даражада таржимада ёрдам берди. Ҳаётнинг ўзидайда, айнан тасвирлашни бадийи ижод намунаси, деб қабул қила олмаймиз. Оддий публицистика билан бадийи ижоднинг фарқи бориши шунки керак. Воқелик ва санъат уйғунлиги бўлган асарларгина бадийи ижод намунаси бўлади, деб ўйлайман. Шу маънода Сэмюэл Беккет каби адабларнинг асарлари ҳатто энг нозик дидлик китобхоннинг талабаларига ҳам жавоб бера олади.

Адабий жараён

— Фарб модернизмю Шарк мумтоз шеърятига кўл уриш таржимондан руҳий тайёргарлик, маҳорат талаб этиши сир эмас. Япон хоккуларининг С.Беккет асари билан руҳий яқинлигини ҳис қилиш мумкинми? Таржимада сиз эътибор берадиган нукта нимада?

— Таржимашуносликда бизда катта бир мактаб яратилганига қарамай, кейинги пайтда таржималар адабиётшунос олимларнинг эътиборидан четда қолиб келяпти. Бизнинг адабиётда катта воқеликка айланган таржима асарлар ҳали ўз баҳосини ололмаган йўқ. Худди шундай, энг заиф, энг ночор таржималар ҳам. Тил биллиш бу ҳали таржима қила олиш дегани эмас. Афуски, кўпгина таржимонларимиз хориж тилини нисбатан яхши билганлари ҳолда, ўз она тилини яхши билишмайди. Шунинг учун айрим таржималарда ўзбек тилининг жоизбасини сезмаймиз. Бугун хориж тилларидан тўғридан-тўғри таржима қилиш аънана тусини оляпти. Бу жуда қувонарлик ҳодиса. Чунки асл матндан қилинган таржима ик-

тахлили бунинг аксини кўрсатади. Ўзбек халқ қўшиқларидаги ой, қўёш, юлдуз, ўсимликлар ва ҳайвонот олами билан боғлиқ рамз ҳамда ранглар талқини унинг шеърятини аниқлашда бизга қийинчилик туғдирмайди. — Тилни билган ҳар қандай одамнинг ўзини таржимага уриши бу бизни қўллагити кўймаймими? Бу йўлда ҳам меъёр жоизмикан? — Таржимашуносликда бизда катта бир мактаб яратилганига қарамай, кейинги пайтда таржималар адабиётшунос олимларнинг эътиборидан четда қолиб келяпти. Бизнинг адабиётда катта воқеликка айланган таржима асарлар ҳали ўз баҳосини ололмаган йўқ. Худди шундай, энг заиф, энг ночор таржималар ҳам. Тил биллиш бу ҳали таржима қила олиш дегани эмас. Афуски, кўпгина таржимонларимиз хориж тилини нисбатан яхши билганлари ҳолда, ўз она тилини яхши билишмайди. Шунинг учун айрим таржималарда ўзбек тилининг жоизбасини сезмаймиз. Бугун хориж тилларидан тўғридан-тўғри таржима қилиш аънана тусини оляпти. Бу жуда қувонарлик ҳодиса. Чунки асл матндан қилинган таржима ик-

Севара АЛИЖОНОВА сўхбатлашди.

Рустам МУСУРМОНОВ

Олқор ДАМИН

МЕҲРИМИЗ ВА ҚАЙМОҒИМИЗ

САЛОМ

Мен саломман, Саломман. Оламдай кенг Оламман. Мени айтиб юрганни Одам қила оламан!

ЕР

Мен Ерман, Ерман, Боғ бўлсам дерман. Тупроғимни-чи, Олтинга берман! Мен Ерман, Ерман, Тоғ, дала, қирман. Кўзингиздаги Чиройли нурман. Мен Ерман, Ерман, Қўшиқман, шеърман. Одамлар менда Бахт топсин дерман!

ОҚТОВЛИКЛАР ҚЎШИҒИ

Тоғнинг шундай этагида Қишлоғимиз. Жамир-жамир қайнаб ётар Булоғимиз. Унгирларда ўтлар қўзи, Улоғимиз. Гул долага тўлиб ётар Ҳар ёғимиз. Келиб туринг, бўлиб азиз Ўртоғимиз. Ҳади бўлсин сизга меҳру Қаймоғимиз!

ТОҒ ЁНИДА УЙИМИЗ!

Тоғ ёнида уйимиз, Майса — гилам йўлимиз. Лолазорга етади Узатганда қўлимиз. Тоғ ёнида уйимиз, Жилга — майин куйимиз. Тоғимизда сайр этиб, Равочга бир тўйингиз. Тоғ ёнида уйимиз, Муздак булоқ сувимиз. Биз ёқларга келсангиз, Шу кун байрам, тўйимиз!

Болалар бекати

БОЛАРИЖОН, БОЛАРИ

Боларижон, болари, Гулни кўрса, лол ари. Кўзларингни яшнатар Ўлкамизнинг боғлари. Боларижон, болари, Сибизгангни чал, ари. Севинчинга тор жаҳон Айни баҳор чоғлари! Боларижон, болари, Менга кулоқ сол, ари, Бол йағвер, болистон Ўлкамиз кир-тоғлари!

ОРОМГОҲДА

Кувнаб роса дам олдик Ёз бўйи. Бунча маза тоғларнинг Сой-қуйи. Кучимизга куч йиғдик Лагерда. Бундай гўзал жой айтинг Қаерда? Тоғлар кезиб ўлкани Ўргандик, Ҳар хил тошлар тўплашиб Юргандик, Бир гулга дуч келдик, нақ Келинчак. Сўраб билсак, бу экан — Наъматак. Ойбек бобо мақтаган Гул экан. Тоғлар бошидаги тож Шул экан.

МАҚТАНЧОҚ ЧУМЧУҚ

Мен чумчуқман, чумчуқман, Ичи тўла қўшиқман. Қўшигим номи «чурқ-чурқ», Бошқа қўшиғим ҳам... йўқ!

АҲМАД АКАГА ҲАЗИН

Аҳмад ака, Раҳмат ака! Ўргатдингиз Шахмат, ака. Лекин у кун Ютиб кўйдим. Бўлмади-ёв «Хурмат», ака!

ВАЛИ КИМ?

Валига ҳамма Ҳайрон қолади. Чунки у нукул «Тўрт», «беш» олади. Бунинг устига, Чиройли ҳам у. «Вали ким?...» дерсиз, Вали менман-ку!

ҲАЙРОН ҚОЛГАН БОЛА

Мен Ҳайронман: Бунча яхши гул!.. «Ананай!» деб Узатаман қўл. Мен Ҳайронман: Бунча яхши тол!.. Кучим келар Эсаганда самол. Мен Ҳайронман: Бунча яхши куй!.. Тинглайверсам Суриб ширин ўй. Мен Ҳайронман: Бунча яхши шеър!.. Онажоним, Ўзинг айтиб бер!

О.ДАМИНОВ 1947 йилда туғилган. Самарқанд Давлат университетининг филология факултети маммули. «Тошдаги гуллар», «Сабр ҳайкали», «Афсона шахрим!», «Қўш ирмоқ», «Қучоқлайман баҳорни» сингари шеърли китоблари чоп этилган.

Самарқанд, «Шердор» мадрасаси.

ЖИДДИЙ ТАРАДДУД

Истиклол даврида мамлакатимизда аънавий тарзда ўтказиб келинаётган «Шарқ тароналари» халқаро мусиқа фестивали бугун жаҳон маданий ҳаётида катта нуфузга эга анжуманга айланганини қувонч билан эътироф этамиз. Ўтган йиллар давомида ушбу фестивалда тўқсондан ортиқ мамлакатдан энг моҳир ва истеъдодли санъаткорлар иштирок этиб, дунё мусиқа тарихида ўз номларини қолдиришга мушарраф

этишди. Улар йиғилганларга навбатдаги фестивал, унинг аҳамиятга молик жиҳатлари ҳақида батафсил маълумот беришди. Жумладан, ўнинчи фестивалда ҳозиргача олтидан ортиқ мамлакатдан санъаткорлар иштирок этиш истогини билдирган. Улар орасида Бутан, Коста-Рика, Уганда, Эквадор, Перу каби мамлакатларнинг санъаткорлари халқаро фестивалда илк бора қатнашди. Фестивал доирасида «Шарқ халқлари мусиқа маданиятининг муштараклиги» мавзусида илмий-назарий анжуман ўтказиш ҳам режалаштирилган. Ушбу тадбирда ўн беш давлатдан йигирмадан ортиқ олимлар иштирок этиши кутилмоқда.

«Шарқ тароналари — 2015»

Халқаро мусиқа фестивалини юксак савияда ўтказиш мақсадида пойтахтимиз ҳамда Самарқанд шаҳрида тайёрлик ишлари бошлаб юборилди. Фестивалнинг очилиш ва ёпилиш маросимларида иштирок этадиган ижодий жамоалар, рақс дасталари, хонанда ва созандалар тайёргарликни ҳозирданок бошлаган. Бир сўз билан айтганда, «Шарқ тароналари» фестивалининг таралдууд ишлари айни авжида.

Ўз мухбиримиз.

ЁШЛИК ИЛҲОМЛАРИ

Ўзбекистон давлат санъат ва маданият институтида «Талаба-ёшлар ижодиёти» фестивали бошланди. Аънавий тарзда ташкил этиб келинаётган ушбу ижодий анжуман кўплаб ёш истеъдодларнинг маҳорати юзага чиқишига замин яратмоқда. Бу йилги фестивал ҳам ранг-баранг мавзудаги ижодий асарлар, ўзига хос изланиш намуналарига бой бўлди. Фестивал «Очқ-ашиқлар кўни» билан бошланди. Коллеж, лицей битирувчилари, санъат соҳасига қизиқувчи кўплаб ёшлар ва ота-оналар институт фаолияти, ўқув жараёни билан яқиндан танишдилар. Сўнгра миллий чолғуларимиз садоси остида тадбирнинг театрлаштирилган бадий қисми бошланди.

Анжуман доирасида томошабинлар эътиборига ўзбек ва жаҳон адибларининг замонавий ва мум-тоз сахна асарлари намойиш этилмоқда. Улар орасида соф виждон, ҳалоллик ҳақидаги «Имон» (И.Султон асари), романтик қаҳрамонлик руҳидаги «Тоҳир ва Зухра» (С.Абдулла асари, Т.Жалилов мусиқаси), лоқайдлик ва бифарқликнинг мудҳиш оқибатларидан огоҳ этувчи «Эски шаҳар болалари» (Ш.Бошбеков асари), инсон руҳиятининг мураккабликлари ҳақида сўз юритувчи «Турна патлари» (Д.Киносита асари) каби спектакллар бор. Шунингдек, анжуманда ёш муаллифлар томонида яратилган қисқа метражли филмлар намойиши, концерт дастурлари ҳам ташкил этилмоқда. Эртага фестивалнинг ғолиб ва совриндорларини тақдирлаш маросими бўлиб ўтади.

Фахриддин АБДУВОҲИДОВ

ТУРФА ГУЛЛАР ГУЛДАСТАСИ

Республика Эстрада-цирк колледжи ўқитувчи-устозлари ўзбек миллий маданияти ривожига ҳисса қўшишга қодир истеъдодларни тарбиялаш йўлида куч-гайратлари ва билимларини сафарбар этмоқдалар. Ўзбек давлат циркида бўлиб ўтган мазкур коллеж битирувчиларининг концерти буни яна бир бор исботлади.

Дастурни рақс бўлими ўқувчилари «Фаргона рубойиси» рақс композицияси билан очиб берди. Раққоса кизларнинг латофатли хатти-ҳаракатлари ва гўзал либослари томошабинларга бахш этган хуш кайфият ҳаво гимнастикаси ижрочиси Гибер Эстеллонинг ҳаяжонли чиқишларига уланиб кетди.

Тадбир

Театр бўлими битирувчилари ижросидаги «Сартарош» деб номланган ҳазил томоша орқали ёш актёрлар устозларидан олган билим ва тажрибаларини маҳорат билан намойиш этдилар. Сурхон

Аҳмадҷон РАҲИМОВ

БАХТ ҲАҚИДА

Холиёр Сафаров бир неча йилдан буён ўзининг носир сифатидаги истеъдодини намойиш этиб келаётган ёш ёзувчиларимиздан. Унинг қатор ҳикоялари республикаимизнинг адабий на-шрларида эълон қилинган ва ўз баҳосини ҳам олган. Ёзувчининг яқинда «Ўзбекистон» нашриёти томонидан «Қанотсиз қушлар» номли ҳикоялар тўплами нашрдан чиқди.

*Айтиш жоизки, Холиёр Сафаров Тош-

Янги нашр

кент адабий муҳитидан йироқда яшаб, ишлаб юрган бўлса ҳам асл наслнинг талабларини тушуниб етган ижодкор. Маром ва чегарани яхши англайди. Тили пишшиқ. Қаламга олганда, одатда, ҳаммага тааллуқли тақдир, оила бахти ва саодати атрофидаги мавзулардан сўз юритади. Сўз юритганда ҳам қаҳрамонларини фожиага ёҳуд тўлиқ бахт-икболга буржаб ташламайди», — деб ёзади сўз бошида ёзувчи Собир Унар.

Бир қисса, ўн иккита ҳикоядан тартиб топган китоб ўқувчиларга манзур бўлиши шубҳасиз.

Абдурауф ЗОКИРОВ

ГЎЗАЛЛИК ВА МОҲИРЛИК

Халқаро маданият карвонсаройида Халқаро болаларни ҳимоя қилиш кунига бағишлаб Яққасарой тумани «Баркамол авлод» болалар маркази аъзоларининг «Биз бахтли болаларимиз» номли кўرғазмаси очилди. Тасвирий санъат тўғрисида аъзоларидан Темур Зокиров, Камилла Халилова, Асал Бўтаева, Мансур Ризаев каби ўқувчилар чизган расмларда болаларча бегуборлик акс этган. Маъмур Майинов, Жаҳонгир Аскарлов, Мухлиса Жўраеванинг кулолчилик буюмлари қизиқарли шакли ва нафислиги билан ажаралиб турибди. «Либос дизайни», «Тўқуш» тўғрисида аъзоларининг замонавий ишлари томошабинларда катта таассурот қолдирди.

Кўрғазма залларида

Ш.Юсупов экологик тоза ишқорли сирлаш услубида ижод қилади. Уста шунингдек, наққошлиқда ҳам ном қозонган. Энг сара асарлари дунёнинг кўпгина нуфузли музейлари тўпламларида сақланади. Моҳир уста аъналарини ўғли Фирдавс Юсупов муносиб давом эттирмоқда.

Ҳилола АБДУМЎМИНОВА, ЎзМу иккинчи босқич талабаси

Ўзбекистон Бадий академиясининг кўрғазмалар залида Риштон кулолчи-

МУАССИС: ЎЗБЕКИСТОН ЁЗУВЧИЛАР УЮШМАСИ

ХОМИЙ: «МАТБУОТ ТАРКАТУВЧИ» АКЦИЈАДОРЛИК КОМПАНИЈАСИ

O'zbekiston adabiyoti va san'ati

Манзилмиз: Тошкент — 100083, Матбуотчилар кўчаси, 32
Қабулхона — 233-52-91
Котибият — 233-49-93
Электрон манзилмиз: info@uzas.uz, uzas@mcs.uz

Танқид ва адабиётшунослик бўлими: 233-58-86
Санъат бўлими: 233-56-40
Ижтимоий ҳаёт бўлими: 233-57-42
Назм ва наср бўлими: 233-58-60

Бош муҳаррир Сирожиддин САЙИД

Тахририятга келган кўлемлар таҳлил этилмайди ва муаллифларга қайтарилмайди. Муаллифлар фикри тахририят нуқтаи назаридан фарқланishi мумкин.

Масъул котиб — Асрор СУЛАЙМОНОВ
Навбатчи муҳаррир — Ҳумоюн АКБАРОВ
Саҳифаловчи — Зафар РЎЗИЕВ

«Шарқ» нашриёт-матбаа акциядорлик компанияси босмаҳонаси.
Босмаҳона манзили: Буюк Турон кўчаси, 41-уй
Босишга топшириш вақти — 20.00. Босишга топширилди — 18.56

Газета Ўзбекистон Матбуот ва ахборот агентлигида 26.11.2014 йил 0283-рақам билан рўйхатга олинган. Адаби — 6051 Буюртма Г — 657. Ҳажми — 3 босма табақ А-2. Нашр кўрсаткичи — 222. Ташкилотлар учун — 223. 1 2 3 5 6

ЖУМА КУНАЛАРИ ЧИҚАДИ.

СОТУВДА НАРХИ ЭРКИН.

ISSN 2381-614X

